

3. Mellérendezés és külön megformálás

Ezt egy, a normáltantervű osztályokban is feldolgozandó olvasmányon – „A tél” című, 10. lecke – tudjuk bemutatni. A cselekménynek ismét két színtere van: a szoba és egy téli táj. Az első színtéren azonban két cselekményrész zajlik: a család Télapó esti várakozása, a Télapó érkezése. Ez utóbbit mellérendeléssel, ábrázoljuk, és jelző képeket is használunk, azokkal jelezzük, hogy mit hozott a Télapó. A második színtér a gyerekek játékát mutatja a kapott ajándékokkal. (7., 8. ábra.)

Az ilyen képösszeállításokat is kedvelik a gyerekek. Nagy élvezettel mondják kórusban is, egyénileg is a válaszokat. Könnyebben tanulnak a képekkel. Van mindig nem egy, aki már az első óra végén összefüggően is el tudja mesélni a történetet. Az óráközi szünetekben örömmel gyakorolják a képkirakást. Az órán pedig azon versenyeznek, ki tudja szebben kirakni a képeket és közben jobban elmondani a hozzájuk fűződő történetet. Kérdezik is egymást, párbeszédet folytatnak a kép előtt. A szaktanárnak, természetesen, kívánatos türelemmel javítgatnia. Kezdetben elég sok hibát ejtenek. Az emelkedett hangulat mégis megmarad az órákon. A képkirakás manipulációja is cselekvés, és a gyerekek ezt játékos cselekvésnek fogják fel. Játszanak, mint amikor az anyanyelvet tanulják, és elbeszélnek, ez esetben idegen nyelven, a játékukat. S mi sem hasznosabb, mint az, ha a játék is tudást terem.

HORVÁTH DÉNES

Pécs, Tanárképző Főiskola

A kisgyermekrajzról

Vannak olyan esetek, ezek a kisgyermekek rajzait figyelemmel kísérők előtt nyilvánvalóan jelennek meg, amelyek egyértelműen bizonyítékokat szolgáltatnak a kisgyermek természetes, ösztönös, a problémákat felgöngyölítő gondolkodási szisztémájáról, a képet alakító, rajzoló – festő tevékenység közben.

Tekintsük az 1–6 képeket, amelyeket K. Diána három és fél éves kislány rajzolt.

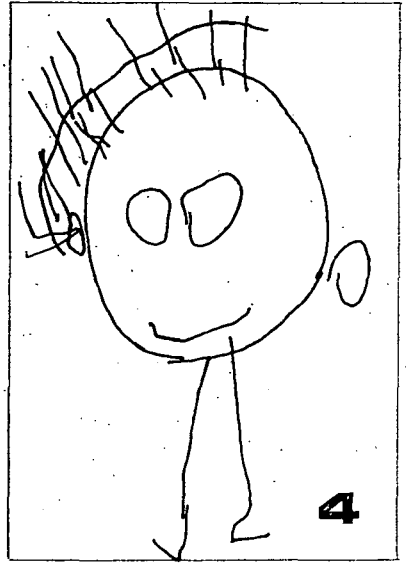
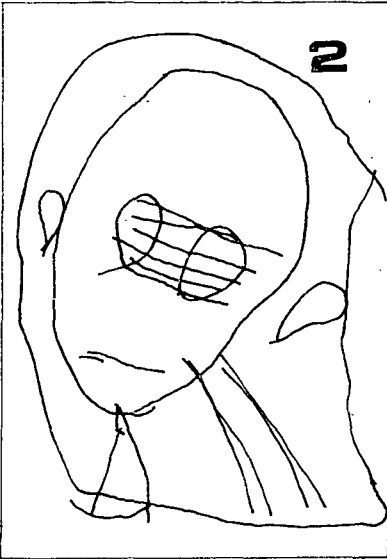
Rendkívül logikus, ahogy a fejformán belül összetartozóan, körbe foglalva jeleníti meg a szem-jeleket (1). (Feltételezzük, hogy a fejformán belüli lehatároló körmozgás valóban ezt az összetartozást, az egy osztályba sorolást jelenti, annak ellenére, hogy az ezen kívül eső kisebb zárt alakzatra nem kívánunk most magyarázatot adni.)

Továbbmenve a szem-jelek körbe-foglaltságra eltűnik, és a bal illetve jobb szem összetartozása új módon, párhuzamos vonalkézassal kapcsolatos kapcsolást a vörös krétarajzon (2). Ez a különbözőségnek és az azonosságnak is a jele egyben, hiszen a rajzot készítő kislány magyarázata is ezt bizonyítja: „a szemüveges piros kislány...”. A párhuzamos vonalnaláb a szemüveg jele tehát, a szemüveg pedig már egy következő kodifikációs szinten, az ikonografikus

kód által generált szinten adja meg a szemek közötti összetartozást.

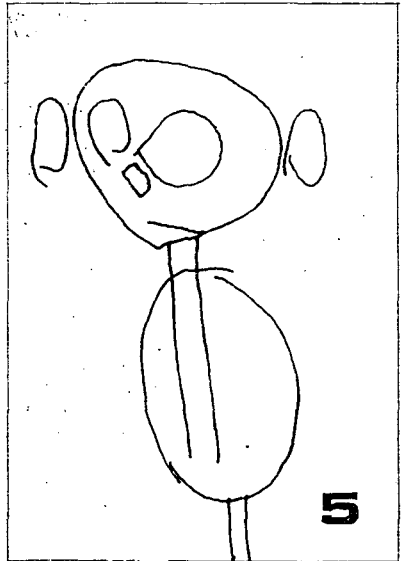

Piaget az, aki a mozgási és az értelmi műveletek struktúráit vizsgálta a francia Bourbaki matematikai iskola eredményeinek az ösztönzésére. Ezek a struktúrák a jellemzőek, úgy a fejlődő gyermek mint a felnőtt esetében, az emberi gondolkodásnak az elrendeződésére. A Piaget által felsorolt struktúrák között van az

műen az osztályozás tényére utal, hiszen az a figurának a környezettől történő elkülönítését, a figura védelmét jelenti. A rajtot készítő kislány nyilatkozata is ezt erősíti meg: „a szemüveges piros kislány bezárva, hogy nehogyan megfázzon”.

ún. osztályozási struktúra is. Ha most csupán erre az egyre figyelünk, akkor nem nehéz felfedeznünk, hogy például a 2-es rajzon a figura egészét lehatároló zárt vonal is egyértel-

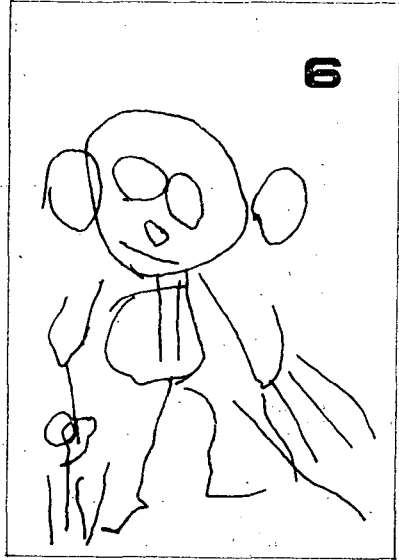
A rajzolás pillanataiban, az 1-2 rajz elkészítése után, a fej részeire való rákérdezés eredményeképpen, az arci rész legfontosabb egységei, szemek, orr és száj, már értelmesen különülnek el egymástól (3).

Különös, hogy a következő pillanatokban viszont a fő testrészek differenciálódásának is tanúi lehetünk. A 4-es rajzon a lábfejek, az 5-ös rajzon pedig a törzs jelenik meg karakteres megformáltsággal. Az utóbbinál feltűnő a párhuzamos egyeneseknek az eltérő formai tartalmat indukáló jelentése. Ugyanis a hosszú párhuzamosoknak a felső szakasza az emberi test nyaki részének a határvonalaként jelenik meg, míg a rövidebb párhuzamosok a test jobb és bal lábát képviselik.

A három és fél éves kislány fél órás rajzi tevékenységének a csúcspontját a 6-os rajz mutatja. Az emberi forma testrészei elkülönülnek, de ugyanakkor értelmesen össze is függnék egymással.

Tehát ismét megállapíthatjuk, hogy a gyermekeket a megismerési és a kifejezési igényük erő kifejtésére és küzdelemre készíti. Küzdenek az anyaggal, a képi jelekkel és relációkkal azért, hogy általuk a tudott formarészletek egységes organizmusa kifejeződhessen. Természetes és ösztönös képességeik, a problémákat felgöngyölítő gondolkodási szisztémájuk (amelyről még nagyon keveset tudunk) a képet alkotó, rajzoló tevékenységüket már igen kicsiny irányítás esetében is, a kívánt irányba vezetik.

Végezetül megjegyezzük, hogy ugyanerről a problémáról volt szó „Az ösztönös gyermek-

rajzok és a vizuális nevelés” című cikkünkben is, amelyben nyolcéves gyermekeknek a rajzait elemeztük (Módszertani Közlemények. Szeged. 1975. 3. szám).

TÓTH ANDRÁS NÉ

Nyíregyháza, Bessenyei György Tanárképző Főiskola,
2. sz. Gyakorló Általános Iskola

A névszók

A tanítás anyaga: Mit fejez ki a melléknév?

Tanítási cél: A melléknév fogalma, jelentősége beszédünkben, írásunkban.

(Ismeretbővítés, gyakorlás)

Nevelési cél: A melléknév kifejezőbbé, szemléletesebbé, pontosabbá teszi gondolataink kifejezését.

I. Bevezető rész:

Számonkérés:

Egy játékkal kezdjük mai nyelvtanóránkat.

A játék címe: Miben hasonlít, és miben különbözik?

Írjátok le a szavakat, állapítsátok meg a hasonlóságot, különbséget!

Az írásvétitőn 14 i-végű szót látnak a tanulók:

1. Hasonlóság: i.
2. Különbőség: szófajok szerint

Szondi

földi

yiszi

kicsi

kocsi

Debreceni

debreceni

takarni

kérni

néni

nóni

üzemi

üzeni

üzenni